

БАТЛАВ
ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧНЫ БОДЛОГО,
ҮНЭЛГЭЭНИЙ ГАЗРЫН ДАРГА

Г.ЭНХМӨНХ

ЗӨВШӨӨРЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН
“ТОСТ НУТАГ” ХХК ЗАХИРАЛ

Т.БААТАР

**БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН ӨЛЗИЙТ СУМЫН НУТАГТ ХЭРЭГЖИХ
“ТОСТ НУТАГ” ХХК-НИЙ СЭРТЭН НЭРТЭЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ
ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2026 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР: **MV-022824**

АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР: **6663931**

ХЯНАСАН:
МЭРГЭЖИЛТЭН
ХБОБХГ-ЫН АХЛАХ ШИНЖЭЭЧ

Ц.ЖАРГАЛНЭМЭХ

БОЛОВСРУУЛСАН:
“ТОСТ НУТАГ” ХХК-ИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЭРГЭЖИЛТЭН

Б.ЭНХБАЯР

АГУУЛГА

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	4
1.1 Төслийн ерөнхий мэдээлэл	4
1.1.1 Төслийн нэр:.....	4
1.1.2 Төслийн зорилго:.....	4
1.1.3 Төсөл хэрэгжүүлэгч:	4
1.1.4 Төсөл хэрэгжүүлэгч:	4
1.1.5 Регистрийн дугаар:.....	4
1.1.6 Улсын бүртгэлийн дугаар.....	4
1.1.7 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн тусгай зөвшөөрөл:	4
1.1.8 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг:	4
1.1.9 Төслийн байршил:.....	4
1.1.10 Газар зүйн солбилцол	5
2.1.Уурхайн жилийн хүчин чадал, горим ба ашиглалтын хугацаа	7
БҮЛЭГ 2.ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	13
Газрын гадаргуу:.....	13
Усан сүлжээ:	13
Ургамлан нөмрөг:	14
Амьтны аймаг:	14
Дэд бүтэц:	14
БҮЛЭГ 3.ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН	15
ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	15
БҮЛЭГ 4.ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ	18
ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ	18
БҮЛЭГ 5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	20
5.2. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	26
Техникийн нөхөн сэргээлт	26
Биологийн нөхөн сэргээлт.....	26
5.3. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭХ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	27
5.4.НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	28
5.5.ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	28
5.6. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	28

5.7.ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	31
5.8.ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭ ХӨТӨЛБӨР	34
5.9.ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ	36
УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	36
5.10.УУРХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ	37
НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	37

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1 Төслийн ерөнхий мэдээлэл

1.1.1 Төслийн нэр: MV-022824 тоот ашигт малтмал ашиглах тусгай зөвшөөрөлтэй “Сэртэн” нэртэй газарт алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах төсөл.

1.1.2 Төслийн зорилго: “Тост нутаг” ХХК нь Баянхонгор аймгийн Баян-Овоо, Өлзийт сумдын нутгийг дамнан орших Сэртэн нэртэй алтны шороон ордыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах ашиглалтын үйл ажиллагааны явцад байгальд орчинд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага байлгах, нөөцийг хаягдал багатайгаар бүрэн ашиглах, техник тоног төхөөрөмжийн харилцан хамаарал зохицолдолгоо хангаж ашиглалтын зардлыг бага байлгах, эрүүл аюулгүй үйл ажиллагааг явуулахад энэхүү төслийн зорилго оршино.

1.1.3 Төсөл хэрэгжүүлэгч: Төсөл хэрэгжүүлэгч “Тост нутаг” ХХК нь 2021 төлбөр эсвэл гэрээний үндсэн дээр хийгдэх бөөний худалдаа хийх чиглэлээр үүсгэн байгуулагдсан 100 хувь дотоодын хөрөнгө оруулалттай үндэсний компани юм.

1.1.4 Төсөл хэрэгжүүлэгч: “Тост нутаг” ХХК

1.1.5 Регистрийн дугаар: 6663931

1.1.6 Улсын бүртгэлийн дугаар: 9019086077

1.1.7 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн тусгай зөвшөөрөл: Ашигт Малтмал, Газрын Тосны Газраас “Тост нутаг” ХХК-нд АМГТГ -ын даргын 2024 оны 10 дугаар сарын 14-ний өдрийн шийдвэрээр Баянхонгор аймгийн Өлзийт сумын нутагт Цахирууд нэртэй газарт орших 687.13 гектар талбайд ашигт малтмалын ашиглалтын MV-022824 тоот тусгай зөвшөөрлийг 30 жилийн хугацаагаар буюу 2054 оны 10 сарын 09-ний өдөр хүртэл олгосон байна.

1.1.8 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг: Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 3-р хороо, 5-р хороолол, хд 37, 208 тоот, Утас: 90098000, 98114072

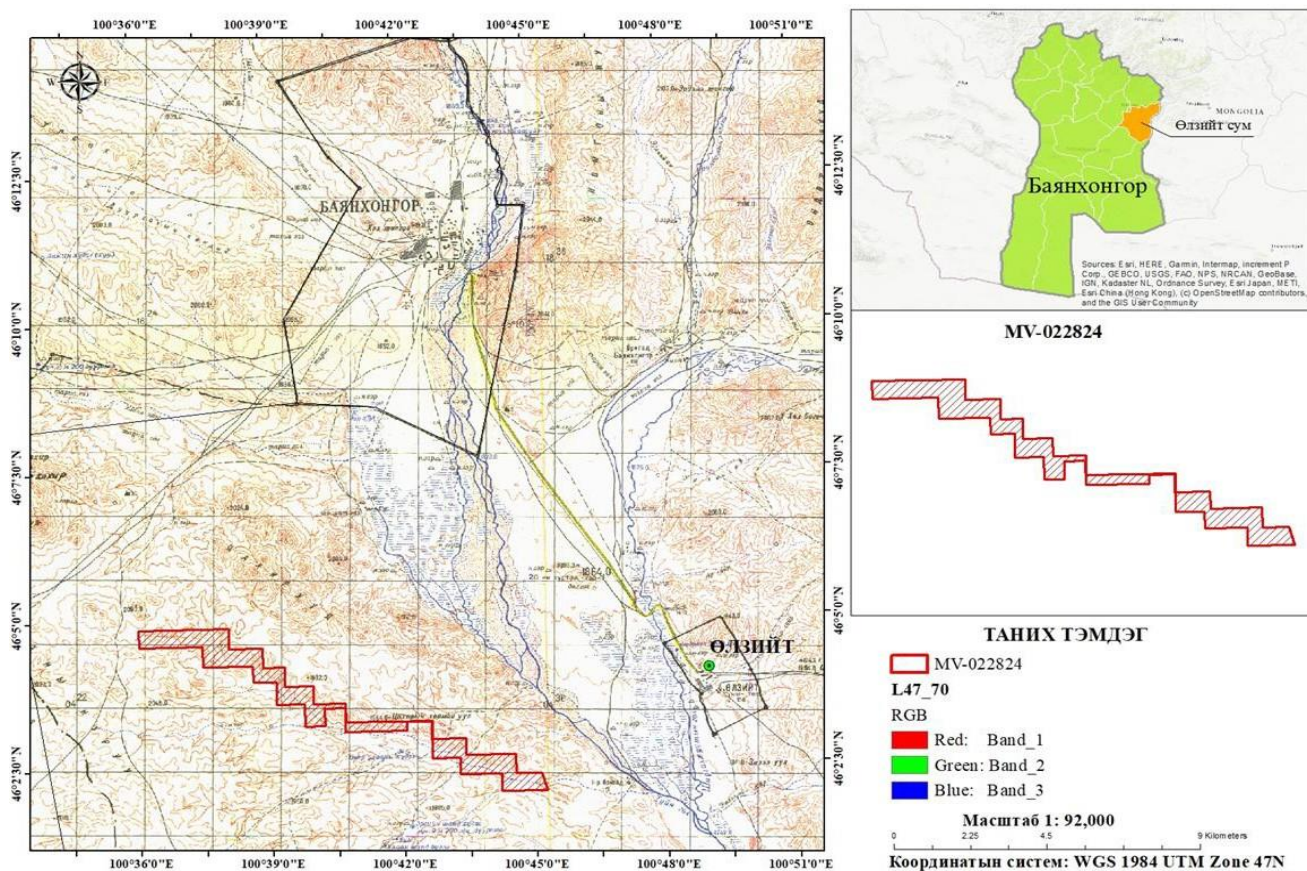
1.1.9 Төслийн байршил: “Сэртэн” нэртэй алтны шороон орд байрлаж буй талбай нь засаг захиргааны хуваариар Баянхонгор аймгийн Баян-Овоо, Өлзийт сумдын нутгийн дамнан орших бөгөөд Түйн голын сав газарт харьяалагдана. Тус орд нь Баянхонгор аймгийн төвөөс 25 км-т, Өлзийт сумын төвөөс 14 км-т орших ба ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл нь 687.13 га талбайг хамран оршино.

- Талбайн хэмжээ. 687,13 га
- Талбайн байр зүйн зургийн хэлбэр- L-47-70

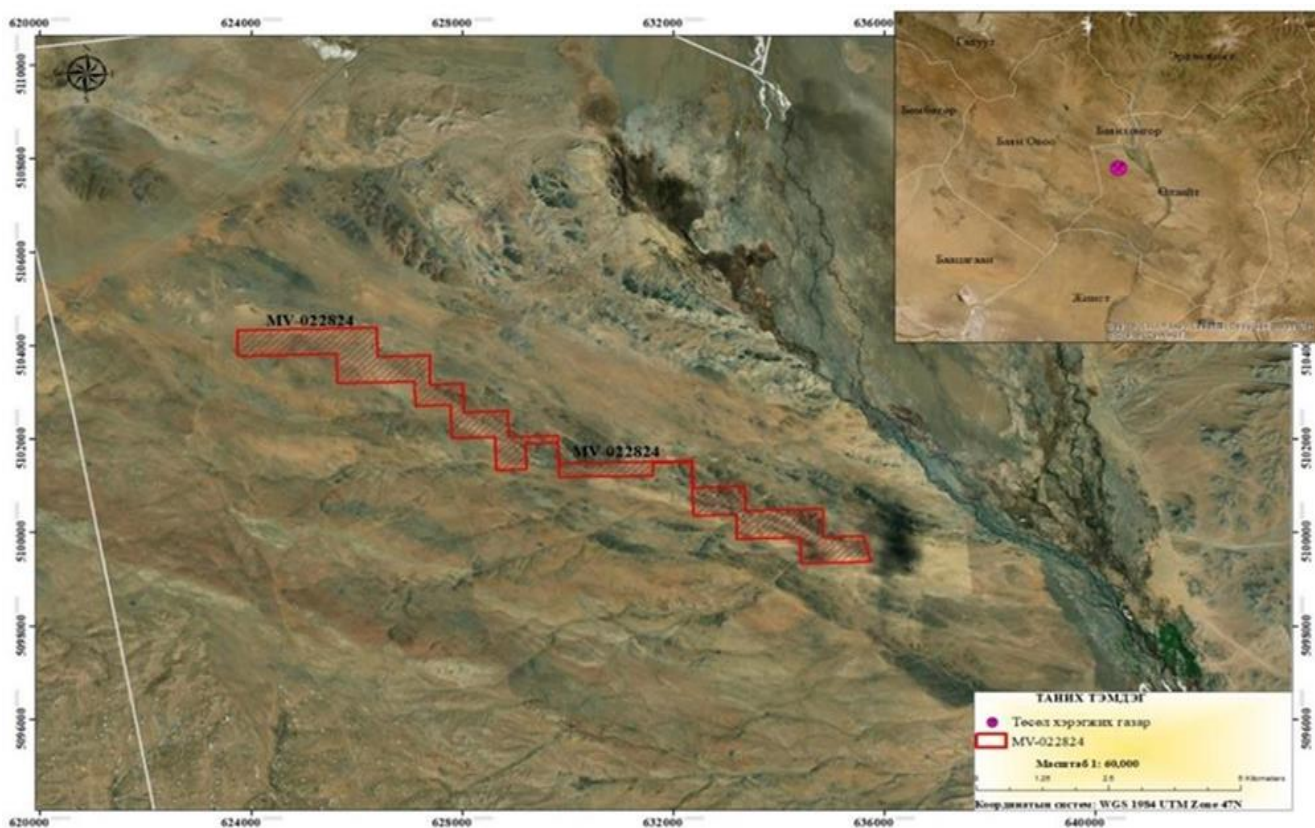
1.1.10 Газар зүйн солбилцол

Хүснэгт 1. Тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн газар зүйн солбилцол

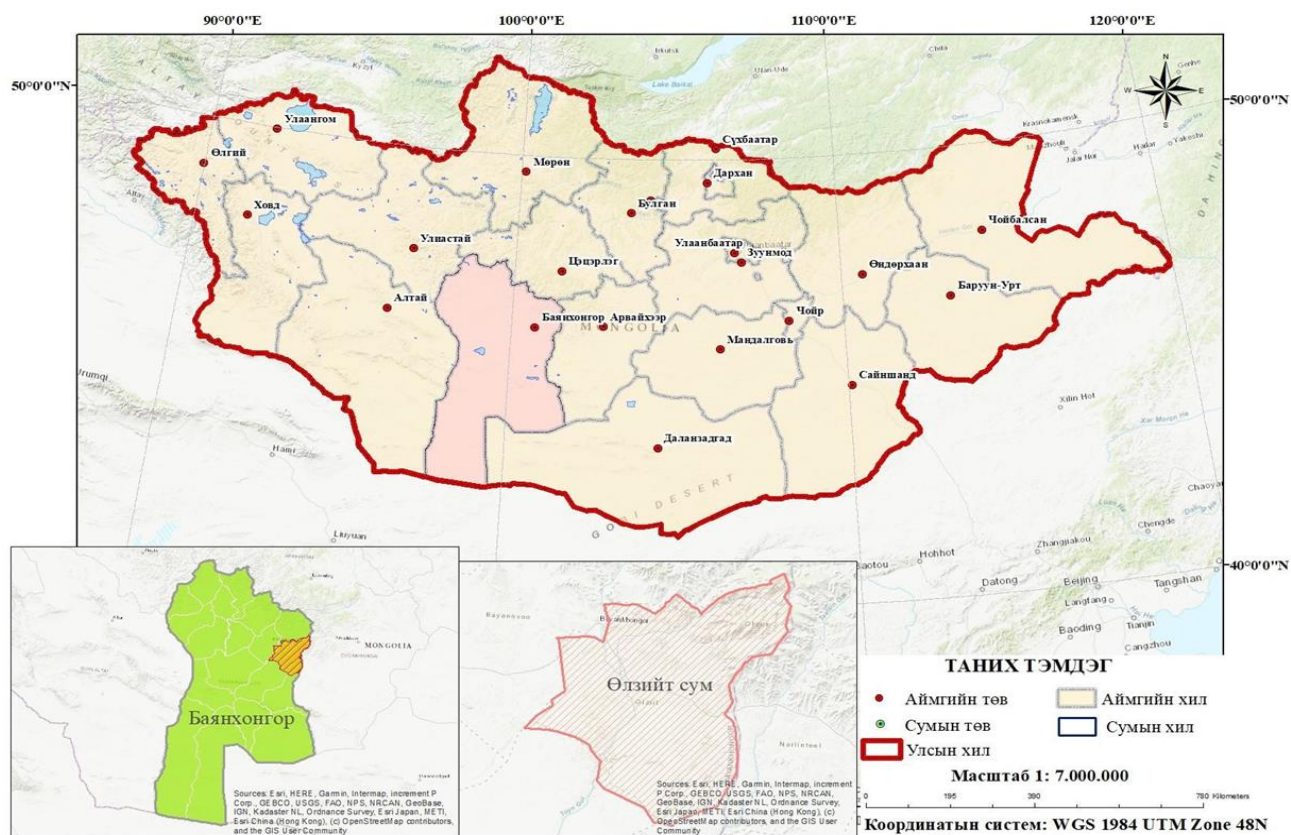
№	Уртраг			Өргөрөг			№	Уртраг			Өргөрөг		
1	100	38	4	46	4	53	21	100	43	17	46	2	22
2	100	36	1	46	4	53	22	100	44	13	46	2	22
3	100	36	1	46	4	35.18	23	100	44	13	46	2	4.18
4	100	37	28	46	4	35.18	24	100	45	14.82	46	2	4.18
5	100	37	28	46	4	14.97	25	100	45	8.09	46	2	22
6	100	38	36.34	46	4	14.97	26	100	44	33	46	2	22
7	100	38	36.34	46	3	58.45	27	100	44	33	46	2	41.4
8	100	39	8	46	3	58.45	28	100	43	25.3	46	2	41.4
9	100	39	8	46	3	35.5	29	100	43	25.3	46	2	58
10	100	39	46	46	3	35.5	30	100	42	39.6	46	2	58
11	100	39	46	46	3	13.04	31	100	42	39.6	46	3	16.7
12	100	40	13.13	46	3	13.04	32	100	40	41.5	46	3	16.7
13	100	40	13.13	46	3	30.85	33	100	40	41.5	46	3	35.71
14	100	40	40.97	46	3	30.85	34	100	39	58.31	46	3	35.71
15	100	40	40.97	46	3	7.04	35	100	39	58.31	46	3	53.5
16	100	42	4.49	46	3	7.04	36	100	39	19	46	4	53.5
17	100	42	4.49	46	3	15.86	37	100	39	19	46	4	13
18	100	42	38.75	46	3	15.86	38	100	38	50	46	4	13
19	100	42	38.75	46	2	38.7	39	100	38	50	46	4	33
20	100	43	17	46	2	38.7	40	100	38	4	46	4	33

Зураг 1. MV-022824 тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн байршлын зураг

Зураг 2. Төслийн талбайн районы агаар, сансрын зураг

Зураг 3. Засаг захиргааны зураг

2.1. Уурхайн жилийн хүчин чадал, горим ба ашиглалтын хугацаа

Ашигт малтмалын ордын тодорхойлолт

"Сэртэн" алтны шороон ордын нөөцийн тооцооны үр дүнг доор үзүүллээ. Нөөц бодогдсон талбайн урт 11050 м, дундаж өргөн 35 м байна. Хайгуулын 44 шугаманд 150-200х10-20 метрийн торлолоор 119 шурф малтаж түүний үр дүнгийн мэдээллийг нэгтгэн боловсруулж бодитой (В) нөөцийн 31 хэсэглэл, боломжтой (С) нөөцийн 6 хэсэглэлд хувааж нөөцийг тооцоолжээ.

Хүснэгт 2. Сэртэн шороон ордын нөөцийн тооцооны нэгдсэн хүснэгт

Хэсэглэлийн дугаар, нөөцийн зэрэг	Зузаан, м		Дундаж агуулга, мг/м ³	Хэсэглэлийн талбай, мян.м ²	Эзлэхүүн, мян.м ³		Металлын нөөц, кг	
	Хучаас	Элс			Хучаас	Элс	Шлих	Цэвэр
С-1	1.2	0.2	80	0.57	0.68	0.11	0.01	0.01
В-2	2.9	0.3	248	10.7	31.03	3.21	0.8	0.74
В-3	3.47	0.37	336	14.08	48.81	5.16	1.74	1.61
В-4	3.6	0.37	323	12.3	44.28	4.51	1.46	1.35
В-5	3.65	0.45	342	8.05	29.38	3.62	1.24	1.15
В-6	2.5	0.7	258	7.24	18.1	5.07	1.31	1.21
В-7	2.2	0.6	253	7.44	16.37	4.46	1.13	1.04
В-8	2.4	0.3	542	3.26	7.82	0.98	0.53	0.49
В-9	2.2	0.6	218	3.25	7.15	1.95	0.43	0.39
В-10	1.6	0.6	179	5.76	9.22	3.46	0.62	0.57
В-11	1.56	0.48	151	10.19	15.9	4.89	0.74	0.68
В-12	1.68	0.48	155	9.76	16.4	4.68	0.73	0.67
В-13	1.6	0.47	181	5.15	8.24	2.4	0.43	0.4
В-14	1.47	0.47	281	5.27	7.73	2.46	0.69	0.64
В-15	1.45	0.35	303	7.25	10.51	2.54	0.77	0.71
В-16	1.2	0.27	270	5.24	6.29	1.4	0.38	0.35
В-17	1.3	0.4	238	3.9	5.07	1.56	0.37	0.34
В-18	1.2	0.5	182	7.31	8.77	3.66	0.67	0.62
С-19	1.07	0.47	182	4.02	4.29	1.88	0.34	0.32
С-20	1.6	0.4	193	3.2	5.12	1.28	0.25	0.23
С-21	1.5	0.4	401	3.99	5.99	1.6	0.64	0.59
С-22	1.5	0.4	544	4.86	7.29	1.94	1.06	0.98
С-23	1.93	0.4	214	3.46	6.69	1.38	0.3	0.27
В-24	1.7	0.47	183	9.95	16.92	4.64	0.85	0.79
В-25	1.5	0.5	158	7.14	10.71	3.57	0.56	0.52
В-26	1.93	0.27	304	6.55	12.66	1.75	0.53	0.49
В-27	1.6	0.44	309	10.76	17.22	4.73	1.46	1.35
В-28	1.56	0.56	335	10.31	16.08	5.77	1.93	1.79
В-29	1.75	0.4	449	7.37	12.9	2.95	1.32	1.22
В-30	1.93	0.27	401	5.82	11.25	1.55	0.62	0.58
В-31	2.07	0.27	1040	5.03	10.4	1.34	1.39	1.29
В-32	0.87	0.47	814	5.92	5.13	2.76	2.25	2.08
В-33	0.87	0.47	778	3.61	3.13	1.68	1.31	1.21
В-34	0.8	0.33	472	6.14	4.91	2.05	0.97	0.89
В-35	1.1	0.3	239	7.99	8.79	2.4	0.57	0.53
В-36	1.35	0.45	466	7.64	10.31	3.44	1.6	1.48
В-37	1.27	0.4	700	5.3	6.71	2.12	1.48	1.37

Ил уурхай

Сэртэн ордын уул-геологи болон уул-техникийн нөхцөлийг харгалзан авто тээвэртэй, хөрсний гадаад дотоод овоолготой ашиглалтын систем хэрэглэн ил уурхайн аргаар ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулахаар сонгосон байна.

Дунд зэргийн болон бага хүчин чадалтай шороон ордуудад ихэнхдээ гидравлик экскаватор болон өөрөө буулгагч автосамосвалын хослолыг ашиглах нь уулын ажлын зохион байгуулалт, механикжуулалт талаасаа тохиромжтой байдаг.

Нөөцийг хэсэгшлүүд дэх хучаас хөрсний зузаан харьцангуй өөр байгаа бөгөөд 1.5 м-ээс бага хучаас хөрсний зузаантай хэсгүүдийн хөрс хуулалтын ажилд бульдозерь ашиглах бол түүнээс дээш зузаантай хэсгүүдэд экскаватор автосамосвалын хослолыг ашиглахаар байна.

Ил уурхайн хүрээ хязгаар

Сэртэн нэртэй алтны шороон орд нь нийт 11 орчим км үргэлжлэн тогтсон бөгөөд нөөцийн 4 тусдаа хэсэгт нийт 37 нөөцийн хэсэгшилд нөөц тооцоологдсон байдаг. Гэвч Баянхонгор аймгийн нисэх онгоцны буудлын нөлөөллийн бүсэд хамаарч байна гэх үндэслэлээр нөөц тооцоолсон 1-р хэсгээс В-1 хэсэгшлээс В-7 блокийн хагас хүртэлх хэсгийг хасаж ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг олгосон байдаг. Иймд эдгээр нөөцийн хэсэгшлүүдэд ил уурхайн үйл ажиллагаа явуулах боломжгүй болсон.

Сэртэн нэртэй алтны шороон орд нь геологийн тогтцын хувьд III бүлгийн ордод хамаарах тул Уул уурхайн сайдын 2015 оны 09-р сарын 11-ний өдрийн 203 тоот тушаалын хавсралтаар батлагдсан "Ашигт малтмалын баялаг, ордын нөөцийн ангилал, заавар"-ын дагуу ордын бодитой /В/ болон боломжтой /С/ нөөцөд тулгуурлан уг ордыг ашиглах ТЭЗҮ боловсруулах боломжийг бий болгож байгаа юм. Иймд бид ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн хүрээнд хамаарч буй нийт 31 нөөцийн хэсэгшлийн хүрээнд ил уурхайг загварчилсан.

Үйлдвэрлэлийн нөөц

Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн хүрээнд хамаарч буй нөөцийг ашиглахад нийт 6.1 км нийлбэр урттай 4 тусдаа уурхай үүсэхээр төлөвлөгдсөн.

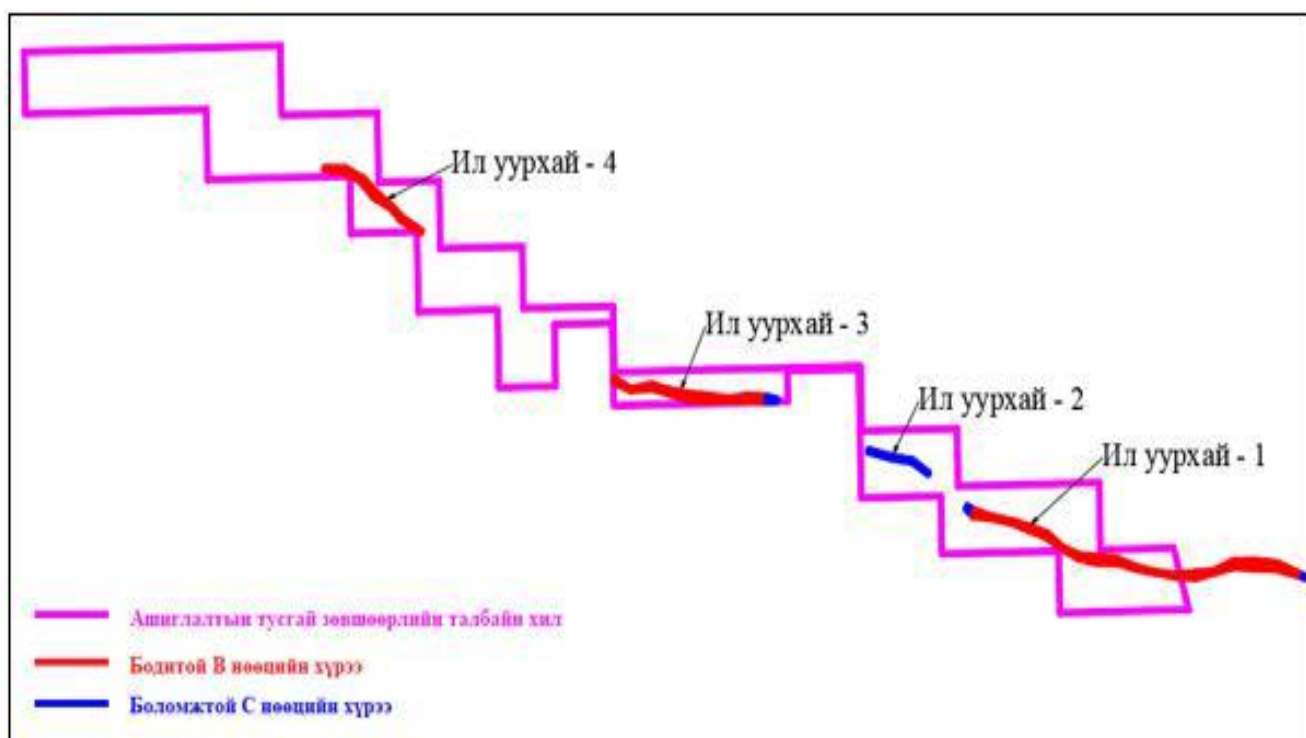
1. Тусгай зөвшөөрлийн талбайн зүүн жигүүр дэх ил уурхай-1 нь В-7-оос С-19 хэсэгшил хүртэл нийт 13 нөөцийн хэсэгшил хамаарах бөгөөд ба уурхайн дундаж өргөн 40 м, урт нь 2.3 км, дундаж гүн 2.2 м байна.
2. Тусгай зөвшөөрлийн талбайн төвийн зүүн хэсэг дэх уурхай-2 нь С-20, С-21, С- 22 гэсэн нөөцийн 3 хэсэгшилд хамаарах бөгөөд уурхайн өргөн 50 м, урт нь 660 м гүн 2 м байна.
3. Тусгай зөвшөөрлийн талбайн төвийн баруун хэсгийн уурхай-3 нь С-23-с В-31 хүртэл нийт 9 нөөцийн хэсэгшлийг хамрах бөгөөд уурхайн дундаж өргөн 40- 50м, урт нь 1.7 км, гүн нь 2.2 м байна.

4. Тусгай зөвшөөрлийн талбайн баруун хэсгийн уурхай-4 нь В-32-с В-37 блок хүртэл нийт 6 нөөцийн хэсэгшилд хамаарах бөгөөд уурхайн дундаж өргөн 50- 60м, урт нь 1,1 км, гүн нь 1.5 м байна.

Хүснэгт 3. Үйлдвэрлэлийн нөөцийн тооцоо

№	Ашиглалтын жилүүд	Үе шат	Уурхайн дугаар	Хамаарах нөөцийн хэсэгшил
1	II жил	II хагас	Ил уурхай-3	В-24, В-25, В-29, В-30, В-31, С-23

Зураг 3. Уурхайн байршлын бүдүүвч зураг

Ашиглалтын үеийн хаягдал

Алт агуулсан элсийг бүх талаас нь бохирдуулахаар төлөвлөсөн тул уурхайгаас олборлох үед хаягдал үүсэхгүй бөгөөд харин элсийг тээвэрлэх, баяжуулах хэсгийн дэргэд дэх овоолгын талбай, буу тэжээх хэсгүүдэд үүсэхийг хаягдлыг 1% байхаар төлөвлөсөн.

Ил уурхайн хүчин чадал, уулын ажлын горим, төлөвлөлт

Олборлолтын хүчин чадлыг сонгохдоо захиалагч компаниас ирүүлсэн техникийн даалгаварт заасанчлан 2 жилийн хугацаанд үйл ажиллагаа явуулахаар төлөвлөсөн бөгөөд уурхайн жилийн хүчин чадал алт агуулсан элсээр 59 мян.м³ байна.

Нийт ашиглалтын хугацаанд 288.9 мян.м3 хөрс хуулж, 177.48 мян.м3 элс олборлон баяжуулна. Хөрс хуулалтын дундаж коэф 2.46 м3/м3. Уулын ажлын календарчилсан төлөвлөгөөг ашиглалтын жил бүрээр дараах хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 4. Уулын ажлын календарчилсан төлөвлөлт

№	Үндсэн үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Ашиглалтын жил /2 жил/		НИЙТ
			1 хагас	2 хагас	
1	Уулын цул	мян.м3		78.84	78.84
2	Хөрс хуулалт	мян.м3		55.62	55.62
3	Элс олборлолт	мян.м3		23.22	23.22
4	Дундаж агуулга	мгр/м3		247	247
5	Шлих, кг	кг		4.99	4.99
6	Химийн цэвэр, кг	кг		4.62	4.62
7	Хөрс хуулалтын дундаж итгэлцүүр	м3/м3		2.39	2.39

Ил уурхайн уулын ажлын горим

Уг ордын уулын ажил нь улирлын чанартай явагдах бөгөөд 8-р сарын 25-ноос 9-р сарын 10-ныг хүртэл бэлтгэл ажил, 9-р сарын 10-наас 11-р сарын 10-нийг хүртэл элс олборлолт, хөрс хуулалт, элс угаан баяжуулалтын ажил явагдах буюу жилийн хугацаанд 2 сар ажиллахаар төлөвлөж байна.

Уурхайн хөрс хуулалтын ажил нь хоногт 12 цагийн 2 ээлжээр, харин элс олборлох угаан баяжуулах хэсэг нь 1 ээлжээр ажиллах горимыг барина.

Уулын ажлын өрнөл дараалал

Сэртэнгийн алтны шороон ордыг 2 жилийн хугацаанд ашиглахаар төлөвлөсөн бөгөөд уурхайн ашиглалтаар нийт дөрвөн тусдаа ил уурхай үүснэ. Ашиглалтын 2 дахь жилд ил уурхай 3 дээр уулын ажил явагдана. Ордын нөөц бага, нөөцийн хэсэгшлүүдийн хучаас хөрсний зузаан харилцан адилгүй тул байгаа тул бид ашиглалтын 2 жил дэх хөрс хуулалт, элс болон алт олборлолтын хэмжээ харьцангуй тогтвортой байх боломжийг эрэлхийлэн уурхайн ашиглалтын дарааллыг тодорхойлсон. Уулын ажлын дарааллыг дараах хүснэгтэд үзүүллээ.

Хүснэгт 5. Уурхайн уулын ажлын явагдах дараалал

№	Ашиглалтын жил	Үе шат	Уурхайн дугаар	Хамаарах нөөцийн хэсэгшил
1	II жил	II хагас	Ил уурхай-3	В-24, В-25, В-29, В-30, В-31, С-23

Уулын төлөвлөлт

Уулын ажлын 2-р жилийн төлөвлөлт /сүүлийн хагас/: Ашиглалтын 2-р жилийн сүүлийн хагаст ил уурхай 3-д хамаарах нөөцийн В-24, В-25, В-29, В-30, В-31, С-23 хэсэгшил хүртэл нийт бодитой В зэргийн 5 хэсэгшил, боломжтой С зэргийн 1 хэсэгшлүүдэд уулын ажил явагдана. Блокийн хөрсийг экскаватор автосамосвалын хослолоор ухаж тээвэрлэн ашиглалтаар үүссэн ашиглагдсан хоосон орон зайд дотоод овоолго үүсгэн овоолохоор төлөвлөсөн. 2 дахь жилийн сүүлийн хагаст нийт 55.62 мян.м3 хөрс хуулж, 22.23 мян.м3 элс олборлож угаан баяжуулах хэсэг рүү тээвэрлэнэ.

Хөрсний дундаж зузаан нь 1.8 м, элсний дундаж зузаан нь 0.38 м байна. Уулын ажлын дэлгэрэнгүй тооцоог дараах хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 6. Уурхайн 2-р жилийн II хагасын уулын ажлын хэмжээ

Блокийн дугаар	Хөрс хуулалт	Элс олборлолт	Дундаж агуулга	Алтны нөөц, (шлих)	Алтны нөөц, (х.цэвэр)
	мян.м3	мян.м3	мгp/м3	кг	кг
С-23	6.69	1.38	140	0.29	0.27
В-24	16.92	4.64	127	0.84	0.78
В-25	10.71	3.57	111	0.56	0.52
В-29	12.09	2.95	295	1.31	1.21
В-30	11.25	1.55	225	0.62	0.57
В-31	10.4	1.34	584	1.37	1.27

Ил үндсэн болон туслах тоног, төхөөрөмж

Бид хөрс хуулалтын ажлыг эдийн засгийн хувьд хэмнэлттэй байх боломжит хувилбарыг сонгохын тулд экскаватор автосамосвалын хослол болон бульдозерын харьцуулсан тооцооллыг гүйцэтгэсэн бөгөөд уг тооцооллын үр дүнд уурхайн 1.5 метрээс дээш зузаантай хөрсийг хуулах ажилд экскаватор автосамосвалын хослол, 1.5 метрээс бага зузаантай хэсэгт бульдозер ашиглах нь үр дүнтэй байгааг тодорхойлсон. Харин алт агуулсан элс олборлох ажилд экскаватор болон автосамосвалын хослолыг ашиглана.

№	Ажлын төрөл	Тоног төхөөрөмжийн төрөл	Тоног төхөөрөмжийн нэр
---	-------------	--------------------------	------------------------

1	Хөрс хуулалт	Экскаватор, бульдозер	Hyundai R300LC-9, Shantui SD22
2	Элс олборлолт	Экскаватор	Liugong 925E - 1
3	Тээвэрлэлт	Автосамосвал	HOWO - 4

БҮЛЭГ 2.ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

2.1.Байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга

Газрын гадаргуу: Өлзийт сумын нутаг дэвсгэр нь монгол орны физик газарзүйн мужлалаар Хангайн нурууны өвөр хэсэгт Хангайн нурууны өвөр энгэр Түйн голын ай савд оршино. Тус аймгийн нутаг нь физик газарзүйн мужлалаар хойд хэсгээрээ Хангайн их уулт мужид, төв, урд хэсгээрээ Алтайн говийн мужид, төв хэсгийн урд талаараа Говь Алтайн их уулт мужид тус тус хамрагдаж байна.

Төслийн талбай нь 2426 м-ийн үнэмлэхүй өндөрт байрладаг. Талбайн усан хагалбар болох нам уулс, гүвээ нь өргөргийн дагуу чиглэлтэй урт, нарийн сунасан тогтоцтой бөгөөд энэ нь тухайн районы тектоник эвдрэлийн чигтэй давхацдаг. Тухайн районд тогтмол урсгалтай гол, горхи байхгүй, гадаргуугийн усан хангамж муутай бүс нутаг юм.

Төслийн талбайн район далайн түвшнээс дээш 2203 метрийн өндөрт байрлаж, газрын гадаргын налуу буюу хэвгий 4.80 (градуст) байна.

Усан сүлжээ: Уг талбай нь усан хангамжийн хувьд ядуувтар. Жилд унах тунадасны хэмжээ бага. Усан сүлжээ сул хөгжсөн бүс нутагт хамаарна. Талбай орчимд жижиг хуурай сайр жалгууд ихтэй бөгөөд эдгээр хуурай сайрууд нь бороотой үед хүчтэй ирэх үерийн усаар угаагддаг. Ордын талбайн зүүн талаар Түйн гол урсан өнгөрдөг байна. Талбайд нуур болон тогтоол ус тааралддаггүй байна.

Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй “Сэртэн” алтны шороон орд нь Хангайн нурууны өвөр энгэр – Түйн голын ай савд багтана.

Цаг агаар, уур амьсгал: Баянхонгор аймаг нь 116.0 мянган дөрвөлжин километр нутагтай, далай түвшнээс дээш 974-2435м хүртэл өндөр өргөгдсөн, газар нутгийн хотгор гүдгэрийн ялгаа ихтэй зэрэг нь агаарын температур, хур тунадасны газар зүйн хуваарилалтанд ихээхэн нөлөөлж бүс нутгийн хувьд жил, сарын температур, хур тунадас жигд биш байдаг билээ.

Судалгааны талбай нь эх газрын эрс тэс цаг ууртай, Дөвөнт, Жаргалантын нуруу, Заг, Байдраг голын эх орчим өндөрлөг, эрт сэрүү орж, өвөлд хүйтэн, цас их ордог онцлогтой. Агаарын температурын жилийн дундаж зөрүү нь 6°, температурын хэлбэлзэл нь 69°, зарим өвлийн идэр гурван есийн хүйтэн нь 1-р сард -43.5° хүрдэг байхад зун 7-р сард +25.5° дээш байна. Жилийн дундаж тунадас нь 276 мм, үүний 85-90% нь зуны улиралд 10-15% нь бусад улиралд унадаг байна. Жилд баруун хойт зүгээс салхилдаг, салхины хүч нь хамгийн их үедээ 25 м/сек хүрдэг.

Баянхонгор аймгийн нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд олон жилийн дундаж агаарын температур нутгийн хойд хэсгээр -8...-4°C, төвийн хэсгээрээ -2...+4°C харин урд хэсгээр

+6...+8°C байна. Харин жилийн нийлбэр хур тунадас нутгийн хойд хэсгээр 200...400 мм, төвийн хэсгээрээ 50-150 мм харин урд хэсгээр 50...100 мм унадаг байна.

Ургамлан нөмрөг: Баянхонгор аймгийн Өлзийт сум болон төслийн талбайн нутаг дэвсгэр нь Монгол орны байгалийн мужлалаар хуурай хээрийн бүсэд багтана.

Энэ газар нутаг нь ургамал газарзүйн мужлалын хувьд Төслийн талбай, түүний орчмын газар нутаг нь Монгол орны ургамал газарзүй нь мужлалаар Евроазийн хээрийн их муж Өмнөд Хангай уулын хээрийн тойрогт хамаарна. (Үндэсний атлас, 1990).

Ургамлын хээрийн судалгааг хийхдээ экологи, ургамлан бүлгэмдлийн бүтэц бүрэлдэхүүн онцлогоос харгалзан төслийн талбайд хэмжилт судалгааг явуулсан. Ургамлын судалгааг 2024 оны 11 дугаар сард ургамлын 5 бүрэн бичиглэл хийж зүйлийн бүрэлдэхүүн, ургамлан бүрхэвч, биомасс зэргийг тодорхойлсон.

Хялгана-жижиг дэгнүүлт үетэнт бэлчээрийн зонхилгогч зүйл нь *Stipa krylovii*-крыловын Хялгана, дэд зонхилгогч зүйл нь *Agropyron cristatum*-саман Ерхөг, *Cleistogenes squarrosa*-дэрвээн Хазаар өвс зэрэг үетэн ургамлууд бүрдүүлж байна. Үүний зэрэгцээ *Carex duriuscula*-ширэг Улалж, *Caragana stenophylla*-нарийн Харгана, *Heteropapus hispidus*-арзгар Согсоолж, *Elymus chinensis*-нангиад Түнгэ зэрэг ургамлууд зонхилон ургасан.

Амьтны аймаг: Тухайн бүс нутагт ан амьтад харьцангуй элбэг, махчин амьтдаас үнэг, хярс, дорго, мануул, чоно, салаа туурайтнаас аргаль угалз, Халиун Буга, янгир, хавар намартаа зээр нүүдэллэн ирдэг ба Алтай Хангайн уулсаар аргал, янгир, шилүүс, буга, дорго зэрэг улаан номд орсон амьтад, тал хээрт цагаан зээр байдгаас гадна аль ч бүсэд тарвага, үнэг, чоно, хярс, мануул зэрэг үслэг ан элбэг. Рашааны могой, Суман могой зэрэг хэвлээр явагчид, бүргэд, ёл, тас, шонхор, хойлог, ятуу, хулан жороо, хээрийн галуу, ангир, нугас, тоодог, халбаган хушуут, итэлгэн цахлай, өрөвтас, зэрэг 150 гаруй шувуу бүртгэгджээ. Хадран, Алтай давжаа сугас зэрэг цөөн төрлийн загастай.

Энэхүү судалгааны ажлын хүрээнд 2001-2010 оны сүүлийн 10-аад жилд аргаль хонины тархац улсын хэмжээнд 3 %-иар нэмэгджээ. Зарим аймгуудын нутагт аргаль хонины тоо төдийлөн өсөөгүй ч тархац нутаг нь нэлээд өссөн дүнтэй байна.

Дэд бүтэц: Тус сумын төв нь Баянхонгор аймгийн зүүн урд хэсэгт 17 км, Улаанбаатар хотоос 613 км зайд оршдог. Өлзийт сум нь Өвөрхангай аймгийн Уянга, Нарийн тээл, Баруунбаян-Улаан сум, урд хэсгээрээ өөрийн аймгийн Богд, Жинст сум, баруун хэсгээрээ Баян-Овоо сум, хойд хэсгээрээ Эрдэнэцогт сумдтай тус тус хиллэдэг.

Тус сум нь байгалийн үзэсгэлэнт тогтоц, түүхэн дурсгалт газрууд, ховор ан амьтад, ургамлын төрөл зүйлээр баялаг, хангай, тал хээр хосолсон 385283 га бүхий өргөн уудам нутагтай. Засаг захиргааны нэгж Бурхант, Байн-Ам, Ёлын-Ам, Худаг-Урт, Бийрийн Уулзвар, Улаан-Уул гэсэн 6 багт 1165 өрхийн 3907, үүнээс эрэгтэй 1959, эмэгтэй 1948 хүн амьдардаг.

Зам тээвэр. Баянхонгор аймгийг Улаанбаатар хоттой холбосон улсын чанартай 56 км авто зам сумын нутгаар дайран өнгөрдөг. Худаг Урт 4-р баг засмал замаар, Бийрийн Уулзварын 5-р баг, Ёлын Ам 3-р багууд сайжруулсан шороон замаар тус тус холбогдсон. Сумын төвд 1060м хатуу хучилттай, гэрэлтүүлэг бүхий авто замтай.

Харилцаа холбоо. Үүрэн холбооны Жи-Мобайл, Юнител Скайтелын 2G сүлжээ нь сумын нутаг дэвсгэрийн 80 хувийг, Юнител, Мобиком 4G сүлжээ нутаг дэвсгэрийн 40 хувьд нэвтэрснээр мэдээ мэдээлэл хүлээн авах, дамжуулах нөхцөл боломж бүрдсэн.

Төрийн үйлчилгээний байгууллагуудад Мобикомын шилэн кабельд холбогдсоноор төрийн үйлчилгээ цахимжсан.

Цахилгаан хангамж. Аймгийн эрчим хүчний системд 1985 онд, Эрдэнэт Булганы цахилгаан түгээх төвийн эрчим хүчний системд 2000 онд холбогдож 6800кВт-ын өндөр хүчдэлийн эх үүсвэрээр хангагдсан.

БҮЛЭГ 3.ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

3.1.Төслийн гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт

Тус төслийн үйл ажиллагааны улмаас хүрээлэн буй орчинд учрах болзошгүй нөлөөллийг тогтоохдоо байгаль орчны суурь нөхцөл, урьд өмнө хийгдсэн байгаль, нийгэм, эдийн засгийн холбогдолтой судалгааны материалууд, судалгаа явуулсан мэргэжлийн экспертүүдийн дүгнэлтүүдийг үндэслэн тодорхойлов. Төслийн үйл ажиллагаанаас сөрөг нөлөөлөлд өртөгдөх байгалийн үндсэн тусгагдахуун нь агаар, ус, хөрс, ургамлан нөмрөг юм.

Төслийн болзошгүй нөлөөллийг тогтоохдоо магадлан жагсаах аргыг ашиглаж, үр дүнг дараах хүснэгтэд үзүүлэв. Энэ арга нь төсөл хэрэгжих үед тухайн нөлөөлөл байгаа эсэх дээр тулгуурладаг ба хэрэв тухайн нөлөөлөл байвал "х"-ээр тэмдэглэдэг. Ингэхдээ тухайн нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчим зэргийг тодруулах, мөн уг нөлөөлөл байгаль орчин, экологийн тэнцвэрт байдал, орон нутгийн нийгэм-эдийн засагт хэрхэн нөлөөлөх (шууд, шууд бус, эргэж нөлөөлөх, буцалтгүй нөлөөлөх, давхардах эсэх) байдлыг үзүүлдэг.

Хүснэгт 9. Байгаль орчны сөрөг нөлөөллийн үзүүлэлтүүд

Нөлөөллийг тодорхойлох шалгуур үзүүлэлтүүд	Сөрөг нөлөөлөл үүсэж болзошгүй нөхцөлүүд
Төслийн байршилтай холбоотой шалгуурууд	
Хуулиар хамгаалагдсан газар нутаг байгаа эсэх	Төсөл хэрэгжих талбай нь тусгай хамгаалалттай газар нутгуудтай давхцалгүй байна.
Хүний нөлөө болон байгаль, цаг уурын өөрчлөлтөд эмзэг, эсэх	Баянхонгор аймгийн цаг уурын өртөө харуулын хэмжилтээр авч үзвэл агаарын температурын олон жилийн дундаж хангайн бүсэд -3.80С, хээрийн бүсэд 1.60С, говийн

	бүсэд 4.50С байна. Баянхонгор аймгийн газар нутаг нь Алтай, Хангай нурууны хоорондох өргөн уудам нутагтай орох хур тунадасны хэмжээ газар зүйн өвөрмөц хуваарилалтай. Уур амьсгалын дунджаар жилд Хангайн гол нуруудын орчимд 190-230мм үүнээс их, салбар уулсын орчим 150-190 мм орчим хур тунадас ордог. Аймгийн төвийн хэсэг, Алтайн нурууны салбар уулсад орших нутгуудад 95-150мм хур тунадас буудаг байхад говийн өмнөд хэсэгт 90мм-ээс бага хур тунадас унадаг. Баянхонгор аймгийн нутагт жилийн дулааны улиралд болох 4-10 сард нийт орох хур тунадасны 90-94% нь ордог нь Монгол орны хур тунадасны горим манай аймаг тод илэрдэг. Тогтвортой цаг агаар ноёлох өвлийн /11-3сар/ улиралд аймгийн нийт нутгаар уур амьсгалын дунджаар 4.9-өөс 14.6 мм хур тунадас орох бөгөөд 1, 2 сард 0.4-өөс 3 мм орчим унадаг. Баянхонгор аймгийн нутагт монгол орны бусад нутгийн адил хойд, баруун хойд чиглэлийн салхи голчлон давтагддаг. Салхины зонхилох чиглэл улирал сар бүрд нутгийн онцлогоос болж өвөрмөц боловч салхины ерөнхий горим хадгалагдаж байдаг. Судалгааны үр дүнгээр харахад: Өвлийн улиралд баруун хойноос 27.3 хувь, хойноос 24.8 хувь, баруунаас 6.2 хувь зүүн хойноос 9 хувь, салхигүй үеийн давтагдал 20.2 хувь байгаагаас харахад баруун хойд болон хойд чиглэлийн салхи ноёлж байна. Хаврын улирлын салхины чиглэл баруун хойд чиглэлээс 30.0 хувь, баруунаас 20 хувь, хойноос 13.1 хувь, зүүн хойноос 3.0 хувь, баруун өмнөөс 3.0 хувь, салхигүй үеийн давтагдал 10.1 хувь байдаг байна. Зуны улиралд салхины зонхилох чиглэлийн давтагдал нь баруун хойноос 17.5 хувь, баруунаас 16 хувь, хойноос 9.7 хувь, бусад бүх чиглэлээс 7 хувь, салхигүй үеийн давтагдал 20.6 хувь байдаг. Намрын улиралд салхины зонхилох чиглэл нь баруун хойноос 28.0 хувь, баруунаас 16 хувь, хойноос 15.4 хувь, зүүн хойноос 4.0 хувь, салхигүй үеийн давтагдал 12.6 хувь байгаа нь хаврын улиралтай ойролцоо давтагдалтай байна. Салхины хурд, хөрсний байдалтай уялдан шороон шуургатай өдрийн тоо түүний эрч хүч газар бүр харилцан адилгүй байдаг. Жилд дунджаар хангай бүсийн нутгаар 25 өдөр, тал хээрийн бүсийн нутгаар 34 өдөр, говийн бүсийн нутгаар 38 өдөр шороон шуургатай байдаг
Орон нутгийн хэтийн хөгжилд ашиглахаар төлөвлөсөн газар байгаа эсэх	Төслийн үргэлжлэх хугацаа их, хэтийн төлөвлөлт бүхий газар байхгүй
Болзошгүй хуримтлагдах нөлөөлөл үүсэх эсэх	Төслийн үргэлжлэх хугацаанд хуримтлагдах нөлөөлөл үүснэ.
Төслийн БО-ны нөлөөллийн урьдчилсан үнэлгээнд авч үзсэн асуудлууд	
Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөлөл: -Бохирдуулагч болон аюултай, хортой бодис ялгаруулах, эсэх	-Уурхайн тээвэрлэлтийн үед үүсэх тоосжилт; -Уурхай ашиглалтын үед үүсэх тоос -Техник тоног төхөөрөмжийн дуу чимээ

-Дуу чимээ, доргио чичиргээ, дулааны нөлөөлөл, цахилгаан соронзон цацраг үүсгэх, эсэх	
Усан орчинд үзүүлэх нөлөөлөл: -Усны нөөцөд хомсдол үүсэх, эсэх -Цэнгэг усны нөөцийг ашиглах, эсэх -Ус бохирдуулах, эсэх	Уурхайн усан хангамжийг өөрийн талбайд гаргасан гүний худгийн усаар хангана.
Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөө: Хөрс эвдрэх эсэх Хөрс бохирдох эсэх Хөрс доройтох цөлжих эсэх	-Бүтээн байгуулалт, тээвэрлэлтийн нөлөөгөөр хөрс эвдэрнэ.;
Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөө: Ургамлан нөмрөг, ой мод өртөх эсэх Ховор, нэн ховор ургамлын төрөл зүйл өртөх эсэх	-Ашиглалтын хугацаанд хөрс хуулснаар ургамлан нөмрөг биет хэмжээгээр устаж ургамалгүй болох; -Газар хөрс талхлагдсан газруудад ургамлан нөмрөг талхлагдан халцрах; -Бүтээн байгуулалт, тээвэрлэлтийн тоосны нөлөөгөөр ургамлын ургах орчин доройтох
-Ан, амьтанд үзүүлэх нөлөө: -Зэрлэг амьтдын амьдрах орчныг доройтуулах эсэх -Ховор болон	-Төсөл хэрэгжих бүс нутагт ховор амьтны тархалттай учир өртөж болзошгүй. - Машин техникийн зорчих хөдөлгөөн, уурхайн ашиглалтын үеийн дуу чимээ, хөрс хуулалт, газар шорооны ажилтай холбоотойгоор үүсэн бий болох тоосжилт зэргээс үүдэн ойр орчимд нутагладаг ан амьтад үргэн дайжих, амьдрах орчноо алдах; - Бэлчээрээр идээшилдэг том хөхтөн амьтад дүрвэж зугтах тул бэлчээрээр шахагдах эрсдэлтэй; - Хөрс хуулалтын үед нүх, хөрсөнд орогнох, үүрлэх мэрэгч, мөлхөгч, шувуудын үүр ноохойг сүйтгэх;
Нийгмийн нөлөөллийн урьдчилсан үнэлгээнд авч үзсэн асуудлууд	
Орон нутгийн оршин суугчдад үзүүлэх нөлөө: -Газар эзэмших, ашиглах эрх зөрчигдөх эсэх Оршин суугчдын нийгмийн буй сөрөг нөлөөтэй эсэх -Нөлөөлөлд өртөж болзошгүй төв суурин газар байгаа эсэх -Нүүлгэн шилжүүлэх асуудал үүсэх эсэх	Төслийн талбайн орчимд төв суурин байрлана ; Нүүлгэн шилжүүлэх асуудлыг 2 талын тохиролцон дээр гэрээг үндэслэн шийдвэрлэнэ ;
-Түүх, соёлын өвд үзүүлэх нөлөө: -Сөрөг нөлөөлөлд өртөх түүх, соёлын үнэт зүйл бий эсэх	Уурхайн нөлөөллийн бүсэд түүх соёлын үнэт зүйл байхгүй болно.
Хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөөлөл: -Нутгийн иргэд, оршин суугчдад сөргөөр нөлөөлөх эсэх -Төслийн бүхий л үе шатанд хүний эрүүл мэнд, амь насанд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	-Төслийн үйл ажиллагааны явцад хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй байдлыг хангаагүйгээс хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөл үзүүлж болзошгүй. - Төслийн хэрэгжилтийн хүрээнд дагаж мөрдөх хөдөлмөр хамгааллын харилцааг төслийн ТЭЗҮ-д тусгайлан заасан.

БҮЛЭГ 4.ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаар батлагдах төсөл хэрэгжүүлэх, дараа дараагийн жилүүдэд үйл ажиллагаа явуулах зөвшөөрөл бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

2019 оны А/618 дугаар тушаалаар “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын 3.4-т “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 9.8-д заасны дагуу төсөлд ерөнхий үнэлгээ хийсэн байгууллага тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг хүлээн авч, түүнд хийсэн ажлын хэсгийн дүгнэлтийг үндэслэн биелэлтийг хянаж, дараагийн жилд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хянаж батална” гэж заасны дагуу тус 2026 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний тайланг “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хууль, Монгол Улсын Засгийн газрын 2023 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдрийн 58 дугаар тогтоолоор баталсан Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний журам, БОНХС-ын 2014 оны 04 дүгээр сарын 10-ны өдрийн А-117 тоот сайдын тушаал, Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны А/618 дугаар тушаалаар “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу тус тус үндэслэн боловсруулав.

Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний гол зорилт

“Тост нутаг” ХХК-ийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилго нь хайгуулын үйл ажиллагааг Монгол Улсын холбогдох хууль, тогтоомж, журам, стандарт болон компанийн байгаль орчны менежментийн бодлогын хүрээнд хэрэгжүүлэхэд оршино.

2026 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн А/618 дугаар тушаалын хавсралтаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын шаардлагад нийцүүлэн боловсруулав.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь дараах үндсэн хэсгүүдээс бүрдэнэ.

Хүснэгт 10. Төлөвлөгөөний зардлын задаргаа

№	Ажлын нэр	2026
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	6,100,000
2	Нөхөн сэргээлт	25,465,000
3	Дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөөний зардал	6,000,000
4	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	335,000
5	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	100,000
6	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	2,175,000
7	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	-
8	Оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх	-

Нөхөн сэргээлтийн зардал бодох аргачлалын дагуу тооцоолоход нийт хаалт нөхөн сэргээлтийн зардал нь нийтдээ 40,075,100 сая төгрөг болох тооцоо гарч байна.

БҮЛЭГ 5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 11. Төслийн сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, арилгах, бууруулах арга хэмжээ

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Сөрөг нөлөөллийг арилгах,бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (Төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төгрөг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ									
1	Орчны агаарын чанар хорт хий, хүнд металаар бохирдох	Уурхайн бүх тээврийн хэрэгслийн яндангаас гарах хорт хийд тогтмол хяналт тавих, бохирдлын хэмжих	Төсөлд хэрэглэгдэж буй бүх тээврийн хэрэгслүүд	Тогтмол	-	-	Үйл ажиллагааны зардал	2026 он	Агаарын тухай хууль, MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага
2	Авто тээврийн хэрэгслээс тоосжилт, хорт хий ялгарах	Агаар бохирдуулагч эх үүсвэрийг 4 цэг дээр агаарын тоосжилтын хэмжилтийг ОХШХ-т заасны дагуу шилжүүлэх TSP, PM10, PM2.5	Уурхайн ашиглалтын талбай болон тээврийн зам	Жилд 1 удаа			Үйл ажиллагааны зардал	2026 он	Ажлын байрны агаарын эрүүл ахуйн шаардлага: MNS 4990:2010, MNS 0017-2-3-16:1998
3		Тээврийн хэрэгслийн хурдны хяналтыг мөрдөж ажиллах, хурд хязгаарлах тэмдэг тэмдэглэгээг тавьж өгөх, засаж сайжруулж байх	Төслийн талбайд	Үйл ажиллагааны туршид	100.000	6	600.000 Засвар үйлчилгээний зардал үйл ажиллагааны зардлын дүнгээр нэмэгдэж болно.	2026 он	MNS 5002:2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй.
4		БОНБУ-д тусгасан дотоод болон гадаад тээврийн замаас	Гадаад болон дотоод	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	-	-	Үйл ажиллагааны зардал	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	Шуугианы норм, аюулгүй ажиллагааны ерөнхий шаардлага

		үүсэх тоосжилтийг бууруулах арга хэмжээнүүдийг /тоос дарагч бодис, төхөөрөмж, усалгаа, ажлын талбай болон замыг урьдчилан бэлтгэх/ авч хэрэгжүүлэх салхи ихтэй хуурайшилттай үед онцгой анхааралтай нэмэлт арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэх	тээврийн зам, өрөмдлөгийн ажил явуулах талбай						MNS ISO 226:2003 Дуу чимээ- хэвийн норм, түвшний хэмжээ
		Дүн					600,0		
Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ									
5	Усан орчин бохирдох	Ус хангамжийн эх үүсвэрээс 50 метрээс доошгүй зайд эрүүл ахуйн хориглолтын бүс, 200 метрээс доошгүй зайд эрүүл ахуйн хязгаарлалтын бүсийг тогтоож мөрдөж ажиллах	Гүний ус бохирдохоос сэргийлэх	Иж бүрэн	-	Төслийн хүрээн 1 удаа	Үйл ажиллагааны зардал	2026 он	“Усны тухай хууль” Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хууль MNS 6561:2015 MNS 4943:2015 MNS 6734:2018 “Усны тухай хууль” БОНХАЖ-ын сайд, БХБ-ын сайдын хамтарсан тушаал-А-230/127
6		Зуны улиралд аадар борооны үед үер болох нөхцөлтэй тул уурхай, овоолго зам талбай усанд автаж болзошгүй усаар зөөвөрлөгдөн гүний болон гадаргын ус	Гүний ус бохирдохоос сэргийлэх	Иж бүрэн		Төслийн хүрээн 1 удаа	2400,0	2026 он	

		бохирдож болзошгүй тул тул үерийн уснаас хамгаалах хамгаалалтын далан шуудуу барих арга хэмжээ авах							
7	Унд ахуйн болон үйлдвэрлэл ийн зориулалта ар усыг хэмжээгээр ашигласна ар усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлөх	Ус ашиглах дүгнэлт, гэрээг байгуулж ажиллах. Төсөл хэрэгжүүлэгч нь “Усны тухай хууль”-ийн 28,4-р зүйлд зааснаар “Ус ашиглуулах дүгнэлт”-ийг Усны газар, аймгийн байгаль орчны албанаас гаргуулна. Ус ашиглах дүгнэлтийг үндэслэн холбогдох гэрээг байгуулж ажиллах шаардлагатай	Хаягдал бохир усны цооног	1 удаа	Үйл ажиллагааны зардал			2026 он	
8	Усны чанар	Бохир усны цооногийн орчны газрыг тэгшилж, хур борооны ус, чийг шүүрч нэвчихээс сэргийлж гадаргын урсац зайлуулах суваг татах	Бохир ус зайлуулах цооног, түүнээс үүсэх бохирдлыг хязгаарлах	Иж бүрэн	Үйл ажиллагааны зардал			1 удаа	БОАЖ-ын сайд, ЭМ-ын сайдын хамтарсан тушаал-А/82/128 тоот журам
9		Бохир ус зөөвөрлөх машин чөлөөтэй орж			Үйл ажиллагааны зардал			2026 он	

		гарах талбайтай байна.							
10		Ус ашиглагч нь цэгийн эзэлхүүний 70-80 хувь дүүрсэн үед суллаж, цэг болог цэгийн орчинд халдваргүйжүүлэх үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрөл бүхий аж ахуйн нэгжээр халдваргүйжүүлэлтийг хийнэ						Улиралд 1 удаа	
Дүн							2,400,000		
Хөрс, газрын гадаргад үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ									
11	Хөрсний бохирдол	Кэмп орчмын барилга байгууламжийн гадна талбайд ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх, орчныг цэвэр байлгах	Төслийн талбайд	Үйл ажиллагааны туршид			Үйл ажиллагааны зардал	2026 он	MNS 5850:2008, “Хөрсний чанар, хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
12		Тээврийн хэрэгслийн болон явган хүний зам, зогсоол байгуулах, хаалт хамгаалалт хийх	Төслийн талбайд	Жилд 1 удаа			800,000	2026 он	MNS 3297:1991, “Байгаль хамгаалал. Хөрс. Хот суурин газрын хөрсний ариун цэврийн үнэлгээний
12		Хөрсөн орчны мониторинг судалгаа хийх	Төслийн талбайн хөрс	Жилд 1 удаа			Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан	2026 он	
13		Төслийн хог хаягдлыг орон	Төслийн талбайд	Гэрээнд заасан хугацаанд			Үйл ажиллагааны зардал	2026 он	

		нутгаас зөвшөөрсөн цэгт хаяж зайлуулах							үзүүлэлтийн норм, хэмжээ
14		Авто машины зогсоол дээр асгарсан тос, тосолгооны материалыг тухай бүрд нь цэвэрлэж авах	Төслийн талбайд	Тухай үед			Үйл ажиллагааны зардал	2026 он	
15		Төлөвлөгөөнд тусгаагүй газар талбайд нөлөөлөл учруулахгүй байхаар уулын ажлын төлөвлөгөөний дагуу үйл ажиллагаа хянаж явуулах	Төслийн талбайд	Үйл ажиллагааны туршид			Үйл ажиллагааны зардал	2026 он	Газрын тухай хууль “Газрын тухай” хууль “Байгаль орчныг хамгааллах тухай хууль”
16		Уурхайн орчныг тэмдэгжүүлэх, хил хязгаарыг тогтоох	Төслийн талбайд	Эхний жил			2,000,000	2026 он	MNS 4597 : 2013 Авто замын тэмдэг. техникийн шаардлага
17		Үржил шимт хөрсийг хуулж, хуулж авсан шимт хөрсийг технологийн дагуу хадгалах	Хуулсан шимт хөрс	Үйл ажиллагааны турш			Үйл ажиллагааны зардал	2026 он	Газрын тухай хууль MNS 5916:2008 “Газар шорооны ажлын үеийн үржил шимт хөрсний хуулалт, хадгалалт” MNS 5917:2008
18		Нефтийн бүтээгдэхүүн бүхий хаягдлыг байгаль орчинд халгүйгээр зайлуулах, бохирдсон хөрсийг тухай бүрд нь цэвэрлэж байх	Төслийн талбайд	Тухай үед			Үйл ажиллагааны зардал	2026 он	

19		Олон салаа шороон зам үүсэх нөхцөлд хаах арга хэмжээ авах	Хөрсний элэгдэл, эвдрэлийн нөлөөллийн бүс	Үйл ажиллагааны турш			Үйл ажиллагааны зардал	2026 он	“Уул уурхайн үйлдвэрийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт” стандартууд
Дүн							2,800,000		
Биологийн төрөл зүйлд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ									
20	Ургамал	Шимт хөрсийг ургамалжуулж түр доторх ургал эрхтний нөөцийн хамгаалах	Төслийн талбайд	Үйл ажиллагааны турш	Нөхөн сэргээлтийн зардалд тооцогдсон			2026 он	Ургамал хамгааллын тухай хууль, Байгалийн ургамлын тухай хууль, MNS 5918:2008 “Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн ерөнхий шаардлага”
21	Амьтан	Төслийн талбай орчимд шувууний суудал хийж байрлуулах, нурж эвдэрсэн тохиолдолд засварлах	Төслийн талбай орчим	Жилд 1 удаа	10,000	30	300,00	2026 он	Амьтны тухай хууль
22		Ажилчдыг хууль бусаар ан хийхгүй байхыг анхааруулах, хяналт тавих	Төслийн ажилчид	Үйл ажиллагааны турш	-			2026 он	
		Дүн					300,000		

Эрчим хүч									
23	Цахилгаан эрчим хүчний хэрэглээ	Сэргээгдэх эрчим хүчийг илүүтэй сонгож хэрэглэх	Төслийн талбайд	Иж бүрэн			Үйл ажиллагааны зардал	2026 он	
24		Цахилгаан эрчим хүчний хэмнэлттэй тонон төхөөрөмжийг сонгож хэрэглэх	Төслийн талбайд	Иж бүрэн			Үйл ажиллагааны зардал	2026 он	
Дүн							-		
Нийт дүн							6,100,000		

5.2. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Техникийн нөхөн сэргээлт

Уурхай нь 2 дах жилийн II улирлаас эхлэн техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж эхлэхээр төлөвлөсөн.

Биологийн нөхөн сэргээлт

Монгол улсын ерөнхийлөгчийн 2021 оны 10 дугаар сарын 04-ний өдрийн 58 дугаар зарлигаар Эх дэлхий, байгаль орчноо хайрлан зохицон амьдрах Монгол уламжлал, зан заншлаа эрхэмлэн, дэлхийн уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөллийг бууруулах, ой, усны нөөцийг хамгаалж, нэмэгдүүлэх экологийн тэнцвэрт байдлыг хангах зорилгоор “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөнийг санаачлан өрнүүлж байгаа билээ. Иймд манай компани “Тэрбум мод” хөдөлгөөнд нэгдэн төслийн талбайд мод сөөг тарихаар тооцоолсон.

Хүснэгт 12. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Техникийн нөхөн сэргээлт	6 га	га	6 га	2,500,000	15,000,000	2026	Эвдэрсэн газрыг ургамлжуулах техникийн ерөнхий шаардлага 5918:2018
2	Биологийн нөхөн сэргээлт	Олон наст ургамлын үр цацна	га	4 га	2,500,000	10,000,000	2026	

3	Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөн хүрээнд мод тарих	Хайлаас-Ulmus pumila, Улаансухай-Tamarix	ширхэг	150		465.000	Намрын тариалалтын үед	
Нийт						25,465,000		

5.3. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭХ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 3.1.11 -д “Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах” гэж төслийн үйл ажиллагаанд өртөгдөн унаган төрх, хэв шинж, амьдрах орчноо алдсан биологийн олон янз байдлыг өөр газарт нөхөн хамгаалах арга хэмжээг ойлгоно гэж заасан байдаг. Ашигт малтмалын ашиглалтын нөлөөлөлд өртөж буй биологийн олон янз байдлыг тухайн газартай экологийн хувьд төстэй нөхцөлд, өөр газарт дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх шаардлага бий болсон тул биологийн төрөл зүйлд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах, нөхөн сэргээлт хийх чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг доорх хүснэгтэд үзүүлэв.

Хүснэгт 13. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгааллын арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Биологийн олон янз байдлын менежментийн арга хэмжээг тодорхойлох	Ховрын статустай ургамлыг дүйцүүлэн хамгаалах газарт шилжүүлэн суулгах, тарималжуулах	Дүйцүүлэн хамгаалахаар сонгосон талбайд		6,000,000		Төсөл хэрэгжих хугацаанд	
2		Мониторингийн хяналтын цэгийг тогтоож тогтмол хяналт тавих					2026 он	

3		Мал, амьтдын амны задгай ус, булаг, шанд зэргийг тохижуулах				2026 он	
4	Амьтан тоо толгой буурах, дайжих амьдрах орчин устах, идэш тэжээл нь хомсдохоос хамгаалах	Хууль бус ан агнуураас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах	Төслийн ажилчид			Үйл ажиллагааний турш	Амьтны тухай хууль
5		Биологийн төрөл зүйлийн ач холбогдол, хамгаалах чиглэлээх ажилчдад сургалт явуулах	Төслийн ажилчид			Үйл ажиллагааний турш	
		Дүн			6,000,000		

5.4.НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төсөл хэрэгжих орчны нөлөөллийн бүсэд газар эзэмших, ашиглалттай холбоотой асуудал үүсэж байгаа төсөл хэрэгжүүлэгч иргэдтэй гэрээ байгуулж гэрээг үндэслэн тохиролцон шийдвэрлэнэ.

5.5.ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайд талбайд түүх, соёлын дурсгалт зүйл, газрын гадаргад ил харагдах археологийн олдвор байхгүй. Гэсэн хэдий ч төслийн үйл ажиллагааны явцад газрын хэвлийгээс археологи, палеонтологийн дурсгал илэрч болзошгүй тул нийт ажилчид, жолооч нарт анхааруулга сануулга өгч, хэрвээ түүх, археологийн дурсгалт зүйл илэрвэл ажлаа нэн даруй зогсоож сумын удирдлага, цагдаагийн байгууллагад мэдэгдэн, эрдэм шинжилгээний байгууллагад хандах нь зүйтэй.

5.6. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 14. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Байгалийн аюул гамшиг								
1	Байгалийн давтагдашгүй хүчин зүйл болох	Байгалийн аюул гамшгийн үед авах арга хэмжээний талаар мэдээлэл ажилчдад өгөх, урьдчилан сэргийлэх зөвлөмж гаргах	Төслийн ажилчид	1	50,000	50,000	Жилд 1 удаа	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, 2003-(сүүлийн нэмэлт өөрчлөлт 2012.05.17)
		Нийт			50,000	50,000		
Галын аюул								
2	Төслийн үйл ажиллагаанд техникийн зориулалттай шатах, тослох материалын аюулгүй ажиллагааг хангаагүйгээс галын аюул гарах	Гал түймэр гарахаас урьдчилан сэргийлэх, гал түймэр гарсан тохиолдолд түүнийг шуурхай унтраах багаж хэрэгслийн иж бүрдлийг бэлэн байлгах	Галын аюул эрсдэл	1	150,000	150,000	Үйл ажиллагааны турш	MNS 5390:2004, ХААЭА. Цахилгааны галын аюулгүй байдал. Ерөнхий шаардлага Галын аюулгүй байдлын тухай хууль, /шинэчилсэн найруулга/ Хөдөлмөр аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль MNS 5566:2005 Гал түймрээс хамгаалах, аж ахуйн нэгж байгууллага, барилга байгууламжид гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийн зайлшгүй байх
3		Уурхайн болзошгүй үерээс хамгаалах байгууламж /суваг, шуудуу, далан хаалт/ барих (www.achhold-ing.mn)	Галын аюул эрсдэл	Үйл ажиллагааны зардал			Жилд 1 удаа	

							шаардлага, норм MNS4244-94 Галын аюулгүй байдлын ерөнхий шаардлага	
Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны талаар								
4	Төслийн үе шатанд хүний эрүүл мэнд, амь насанд сэргээр нөлөөлөх	Уурхайн ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны сургалт семинарыг тогтмол зохион байгуулах, хамруулах	Төслийн талбайд	Үйл ажиллагааны зардал			Үйл ажиллагааны турш	MNS 4968:200“ХААЭА. Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд тавих ерөнхий шаардлага” MNS 4995:2000, “ХААЭА. Доргио хэмжихэд тавигдах ерөнхий шаардлага” MNS 5002:2000, “ХААЭА. Шуугианы норм, аюулгүй ажиллагааны ерөнхий шаардлага”
5		Уурхай нь өөрийн онцлогт тохирсон “Аваар устгах төлөвлөгөө боловсруулах заавар”-ын дагуу боловсруулсан аваар устгах төлөвлөгөөтэй байна.	Төслийн талбайд	1	100,000	100,000	Жилд 1 удаа	
6		Болзошгүй осол, хүний амь насанд аюул учруулж болох нөхцөлүүдээс урьдчилан сэргийлэх	Төслийн талбайд	Үйл ажиллагааны зардал			Үйл ажиллагааны турш	
7		Болзошгүй аваар ослын үед яаралтай хэрэглэх анхны тусламжийн багаж, хэрэгсэл, эм тариаг бэлэн байлгах	Төслийн талбайд	1	35,000	35,000	Үйл ажиллагааны турш	
8		Ажилтан бүрийг хөдөлмөр хамгаалах хэрэгслээх хангах	Төслийн талбайд	Үйл ажиллагааны зардал			Үйл ажиллагааны туршид	

9		Болзошгүй осол аюулын үед орон нутгийн эмнэлэг болон бусад холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллах талаар тохиролцож гэрээ байгуулж ажиллах	Төслийн талбайд	Гэрээний үнийн дүнгээр	Жилд 1 удаа	ахуйн хамгаалалтын бүсийн хэмжээ, ерөнхий шаардлага” MNS ILO OSH 1:2003, “ХААЭА-н удирдлагын тогтолцооны талаарх удирдамж” Хөдөлмөр аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль
		Дүн		335,000		

5.7.ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хатуу, шингэн хог хаягдал нь хүн ам, үйлдвэрлэлд хэрэгцээт газрын нөөцийг багасгах, хөрс, ус, агаарыг хорт бодис, хүнд металл, нян вирусээр бохирдуулагч гол эх үүсвэр болдог. Хатуу хог хаягдал нь удаан задарч бодисын эргэлтэнд аажмаар орох ба задрах хугацаа нь удаан байдаг учраас байгаль орчинд хор хөнөөлтэй. Хог хаягдлыг энгийн, ахуйн, аюултай гэх мэтээр Монгол улсын Хог хаягдлын тухай хуульд заасан бөгөөд эдгээрийг хэлбэрээр нь хатуу, шингэн, хийн гэж ангилав.

- Энгийн хог хаягдал гэж аюултай хог хаягдлаас бусад хог хаягдлыг хэлнэ.
- Ахуйн хог хаягдал гэж айл өрхөөс гарах энгийн хог хаягдлыг хэлнэ.

Хүснэгт 15. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Ахуйн хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан,	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж байх	Энгийн хог хаягдлаас үүсэх	Удаа				Үйл ажиллагааны туршид	Хог хаягдлын тухай хууль; БОАЖ-ын сайдын А/433

2	ялгах, хог хаягдлыг дахин ашиглах	Энгийн хог хаягдал үүсгэгч нь хог хаягдлын мэдээ тайланг тогтмол, заасан хугацаанд эрх бүхий байгууллагад хүргүүлнэ.	нөлөөллийн бүс	Удаа	Уурхайн дотоод төлөвлөлтөөр			2026 он	тушаал “Ариун цэврийн тухай” хууль; БОАЖ-ын сайдын 2017 оны А/349 тушаал Эх үүсвэрээс гарах хог хаягдлын кодчилсон жагсаалт, тэдгээрийн зэрэглэл; БОАЖ-ын сайдын 2017 оны А/368 тушаал Энгийн хог хаягдлын норматив хэмжээг тогтоох аргачлал; БОАЖ-ын сайдын 2018 оны А/18 тушаал
3	Хог хаягдлаас ялгарах үнэр, амархан муудаж ялзрах бусад хүнсний хаягдал зэргээс халдварт өвчин үүсэх	Хөрс шатах тослох материалаар бохирдсон хэсгийг ялган авч саармагжуулах	Төслийн талбай	Удаа				Тухай бүр	
4	Хог хаягдлаас ялгарах үнэр, амархан муудаж ялзрах бусад хүнсний хаягдал зэргээс халдварт өвчин үүсэх	Хаягдал бохир усыг “Ирвэс Интертрейд” ХХК-ийн худалдаалж буй “Тамир-Эм” био бэлдмэлээр сар тутам ариутгаж	Ариун цэврийн байгууламж	Удаа	100,000		100,000	Үйл ажиллагааны туршид	

		бие засах газар луу зайлуулах							
5		Хэрэглэсэн батареи, принтерийн хор гэх мэт ахуйн аюултай хог хаягдлыг уурхайн талбайд битүүмжлэл сайтай хадгалах	Аюултай хог хаягдал	Удаа	Уурхайн дотоод төлөвлөлтөөр			Үйл ажиллагааны туршид	Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх, цуглуулах, хадгалах, дахин боловсруулах; БОАЖ-ын сайдын 2018 оны А/443 тушаал Энгийн хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах үйл ажиллагаанд тавигдах ерөнхий шаардлага; БОАЖ-ын сайдын 2018 оны А/445 тушаал Энгийн хог хаягдлын төвлөрсөн цэг байгуулах, үйл ажиллагаа явуулах, хаах аргачилсан заавар; БОАЖ-ын сайдын 2018 оны А/21 тушаал;
6	Аюултай хог хаягдал болон шатах тослох материалаа хөрс, газрын доорх ус бохирдож болзошгүй	Үйл ажиллагаанаас гарсан ажилласан тос тосолгоо, шатах тослох материалыг тусгайлан битүүмжлэл сайтай саванд хуримтлуулан, хаягдал тос боловсруулах үйлдвэртэй гэрээ байгуулан зайлуулах	Аюултай хог хаягдал					Гэрээнд заасан хугацаанд	

							MNS 5344:2011. Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд
Дүн						100,000	

5.8.ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭ ХӨТӨЛБӨР

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ) нь “Тост нутаг” ХХК -аас явуулж байгаа үйл ажиллагаа, хэрэгжүүлж байгаа төсөл нь байгаль орчин, хүний амьдрах орчинд хэрхэн нөлөөлж байгаа, үзүүлж буй нөлөөлөл нь зөвшөөрөгдөх хязгаарт байгаа эсэхийг хянах үзүүлэлтүүдийг тодорхойлж, хэмжих, шинжлэх арга, стандарт, хяналт хийх байршил, давтамж зэргийг бүхэлд нь тусгасан нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний нэг чухал баримт бичиг юм.

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр нь байгаль орчныг хамгаалан төлөвлөгөөтэй нягт уялдсан бөгөөд байгаль орчныг хамгаалахаар авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээний үр дүнг илэрхийлж, уг авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээ үр ашигтай байгаа эсэхэд үнэлэлт дүгнэлт өгөх, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээнүүдэд юуг анхаарах шаардлагатайг зааж өгнө.

Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай Монгол Улсын хуулиудын дагуу “Тост нутаг” ХХК батлагдсан арга, аргачлалаар, итгэмжлэгдсэн тоног төхөөрөмжөөр байгаль орчны хяналт шинжилгээний ажлыг явуулах шаардлагатай.

Хүснэгт 16. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, мян. төг	Баримтлах стандарт, арга аргачлал
Агаарын чанар							
1	CO2, NO2, SO2 Тоос нийт (PM10, PM2.5)	Төслийн талбайд орчим-3 цэг Баяжуулах үйлдвэр Хаягдлын сан Бутлуурын хэсэг	Жилд 2 удаа	3 цэгт	50,000 төг* 6	300,000	MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн шаардлага MNS 5002:2000
2	Дуу шуугиан хэмжээ	Төслийн талбай орчимд-2 цэг Баяжуулах үйлдвэр		2 цэгт 2 удаа	25,000 төг*4	100,000	
Хөрс							
3	Хөрсний агрохимийн үзүүлэлт	Төслийн талбайн эрүүл газрын хөрснөөс- 2 цэг	Жилд 2 удаа	2 цэгт 2 удаа	50,000 төг*4	200.000	(MNS 3297-1991) Байгаль хамгаалал. Хөрс. Хот, суурин газрын хөрсний ариун цэврийн үнэлгээний үзүүлэлтийн норм, хэмжээ стандарт MNS 5850:2019 Хөрсний чанар. Хөрсөнд агуулагдах бохирдуулах бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ.
4	Орчны хөрсөн дэх эмгэг төрүүлэгч бактерийн тоо	Хог хаягдлын цэг-1	Жилд 1 удаа /дулааны улиралд/	1 цэгт 1 удаа	25,000 төг*1	25.000	
5	Хөрсний хүнд металлууд (Ni, Cd, Pb, Cu, Zn, Cr гэх мэт)	Төслийн талбайн шимт хөрсний овоолго, хүдрийн овоолго, хогийн цэг, Баяжуулах үйлдвэр орчмын хөрснөөс-4 цэг	Жилд 2 удаа	4 цэгт 2 удаа	50,000 төг*8	400.000	
Усны чанар							
6	Ерөнхий хими	Унд ахуйн ус-1 цэгт	Жилд 1 удаа	2 цэгт 1 удаа	75,000 төг*2	150.000	

7	Усны түвшин усны ундарга, нөөц	Ус ашиглалтаас, зарцуулалтаас газар доорх усны горим өөрчлөгдөх					MNS 0900:2018 Хүрээлэн буй орчин. Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ - MNS 4943:2015 Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар. Хаягдал ус.
Ургамлан нөмрөг							
8	Ургамал устах, өсөлт ургалт нь саатах, төрөл зүйл өөрчлөгдөх, бүрхэц, биомасс багасах	Төсөл хэрэгжиж буй талбай болон түүний ойр орчимд Ургамлын тусгаг бүрхэц, ургацын хэмжээ	Жил бүр	1	1000.0	1000.0	
Нийт						2,175,000	

5.9.ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ

УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн үйл ажиллагааны туршид байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөгүй үйл ажиллагаа явуулах үүрэг хүлээж, мэргэжлийн боловсон хүчнээс бүрдсэн байгаль орчны асуудал хариуцсан байгаль орчны алба байгуулах ба төслөөс үзүүлж байгаа сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ авч ажиллах боловч төслийн удирдлагын хэмжээнд онцгойлон анхаарч хэрэгжүүлэх арга хэмжээнүүд байна.

Хүснэгт 17. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Нийт зардал, сая төгрөг	Хэрэгжүүлэх хуваарь	Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
1	Орон нутгаас тавьсан санал хүсэлтийг харилцан тохиролцож шийдвэрлэж байх	Тохиролцох	9, 4 сар	Үйл ажиллагааны менежер	Нийгмийн хариуцлагын гэрээ Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 14.1.3
2	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож мөрдөх	Уурхайн дотоод төлөвлөлтөөр	1-12 сар	Үйл ажиллагааны менежер	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль
Нийт зардал мян. төг				-	

5.10.УУРХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ
НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 18. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

№	БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар

1	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага БОУАӨЯамнд тайлагнах	Тухайн жил төлөвлөсөн ажлаа хэрхэн гүйцэтгэсэн түүний үр дүнг өгүүлбэрээр илэрхийлсэн текст байна.	Тухайн жил төлөвлөсөн ажлаа хэрхэн гүйцэтгэсэн түүний үр дүнг тайлагнана.	Жил бүрийн 11 дүгээр сард	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	Удирдлага болон Байгаль орчны мэргэжилтэн Байгаль орчны мэргэжилтэн болон ХАБЭА	Улаанбаатар хот
2	Баянхонгор аймгийн байгаль орчны газарт тайлагнах						Баянхонгор аймаг
	Нийт зардал мян. төг				-		

